

Básně humanistů

Caspar Peuker (1525 Budyšín–1602 Desava/Dessau)

studoval ve Wittenbergu, kde posléze vyučoval. Tam se stal i Melanchtonovým zeťem. Měl hojné styky s Čechy, Slováky a Slovinci, mj. s Janem Blahoslavem.

Byl lékařem saského kurfiřta. Poté byl označen za kryptokalvína a v letech 1574–1582 vězněn. Až do své smrti byl dvorním lékařem anhaltského vévody. Po Melanchtonově smrti vydal jeho korespondenci. Ve vězení sepsal veršovanou kroniku *Idyllium Patria seu historia Lusatiae superioris*.

Idyllium Patria

(...)

*Lusato arcem igitur Sorabo Zechio atque Polono
Opposuit Francus limite contiguo.
In quo concurrere suis hi finibus omnes
Diversas quamvis incoluere plagas.
Ac fossis septam vallo circumdedit alto
Militis auroram versus ad excubias.
Securas praestare vias, villasque tueri
Cuis ab immiti cura latrone fuit.
Quin et tres statuit castrum foris ante tabernas,
Hospita defesso tutaque recta viro.
Post aliquot sed saecla: ubi Franca potentia lapsa
Nudavit solitis haec loca subsidiis:
Nissana ista iterum cessit provincia dudum
Vicinis populis praeda petita feris.
Arcem Boiemus prior et pugnacior armis
Maturis fecit deditione suam.
Urbemque adstruxit, grava de coniuge adimplens
Votum; si soboles mascula nata foret.
Nam partu primo facillique enixa maritum
Possessa fecit sospes in arce patrem.
Hinc urbi a voto tractum post nomen inhaesit,
Quod rogat, ut foetum det DEUS esse marem.
Effractis velut his felici Marte repaglis
In Sorabum Zechus proruit ense solum.
Protinus inque aditu primo, Dalmante subacto,
Se fecit victor nomine reque ducem.
Tunc peperere in agro primum iura illa Miseno
Post asserta tenent quae modo Zechiadae.
Namque sui e Sorabis prius hunc rexere dynastae:
Milticia e quibus est prisca propago super.*

(...)

Idyla o vlasti

(úryvky)

(...)

*Naproti Lužici, Srbovi, Čechovi, Poláku
postavil Frank svůj hraniční hrad,
do něho odevšad všichni se seběhli,
kdo dříve bydleli v rozličných krajích.
Vysokou hradbou, příkopy, vojáky
východní hranici Frank nechal střežit.
Ochránil cesty i vsi,
jež se krutého zloděje bály.
Před vraty postavil trojici hostinců,
bezpečná místa pro znavené muže.
Po letech upadla Frankova moc,
s ní zmizela původní ochrana.
Nížanský kraj se stal kořistí
sousedních divokých plemen.
Čech si chrabrymi zbraněmi
dobył hraniční hrad.
K němu postavil město, jak slíbil,
když těhotná žena na svět přivedla syna.
Prvním a snadným porodem z manžela
v pevnosti otce učinila.
Ze slibu zůstalo městu jméno,
jež prosí, ať Bůh dá syna.
Do srbské země Čech pronikl s mečem,
přetnul jím závory s Martovou pomocí.
Při prvním útoku podmanil Glomače,
stal se tak vítězem, vládcem.
Přijal tak práva nad Míšeňským krajem,
který drží dodnes.
Nad Srby vlastní kdys vládla knížata,
potomky jejich jsou Milčané.*

(...)

*Tunc maris Arctoi quod vergit litus ad austrum
Gens Heneta et campos condidit attiguos.
Plurima conformis linguae, sed nomine dispar,
Naturis, habitu, moribus, ingenio
Warnavis, Wagrís, Polabis hic atque Obodritis;
Finitimis Welicis late Henestique vagis.
Quos vulgo mos est Venetos et dicere Vindos
Sed priscis nomen notius est Henetum.
Circipanis mediis, Tollensibus et Riadurcis.
Lusatoque olim milite terribili
Brizanis fidis, et nobilibus Stoderanis,
Hirsutis ultra pelleque Cassubiis.
Ad mare sed, Pomerane, tibi, propiusque Sidenis
Ad Viadri sedes ostia nota fuit.
Distinguunt varii quos stemmate et ordine Gryphes,
Radix una sed his Sarmata stirpsque satu,
Separat ut terris Henetum radicis origo:
Sic armis Bubali Bucephalique caput.
Qui tractu Viadri ripas atque Albidos intra
Lato, protentos ad mare rexit agros.
Nomine Marchiaca est ubi nunc sub Brennonis ora
Alite ab insigni nota rubente lovis.*

(1594)

Sidenojo, Gryfojo – podle poznámky v *Serbské poeziji* se nedají lokalizovat

Brena = Brenabor, tj. Branibor

ať Bůh dá syna – legenda o založení Budyšína říká, že jeho název Budissin pramení z přání vladaře po narození mužského potomka, např. bude syn, budiž syn

*Kdysi henetský lid obýval břehy
a blízkou zemi na jih od severního moře.
Četný, příbuzný jazykem, ale rozdílný jménem,
povahou, zvyky a schopnostmi:
Varnové, Vagrové, Polabané i Obodrité,
sousedé Veletů a Henetů putovných.
Nazývání jsou Venety nebo Vendy,
kdysi byli známi jako Heneti.
Čezpěňané, Dolenci, Redaři jsou mezi nimi
a Luticové, kdysi velcí válečníci,
věrní Břežané, vznešení Stodorané
a dále Kašubové v kožešinách.
U moře blízko Sidenů jsi, Pomořane,
bydlel u známého ústí Odry.
Liší se, kdo jsou původem a stavem Gryfy.
Jednoho kořene je – sarmatského,
dělí se však henetský lid podle země,
hlava Bubala a Búkefala zdobí jejich zbroj.
V kraji břehů oderských a širého Labe
ovládal henetský lid rozsáhlou zem.
Jméno Marce dal Brena, městu i kraji,
ve znaku rudého orla.*

Jan Rak (1457 nebo 1460 Žemř/Sommerfeld – 1520 Wittenberg)

vystudoval v Krakově, poté putoval po Itálii, papež Alexandr VI. ho v Římě poctil titulem *poeta laureatus*. Vyučoval na univerzitách v Mohuči, Frankfurtu nad Odrou, Lipsku, Paříži, Kolíně nad Rýnem a nakonec jako přítel humanistického učenice a reformního teologa Filipa Melanchtona (1497–1560) ve Wittenbergu.

Necessitas amoris

*Concors unisonos tangit symphonia nervos
Frigida cum calidis : corpora nostra : regunt
Sic amor unanimes nodo constringit in uno
Jungitur et placito : femina vireque : toro*

(1507)

Potřeba lásky

*Souladný zvuk rozehví v jeden hlas struny;
horko a chlad vládnou nad našimi těly.
Jak láska svazuje v jednom uzlu jednoho ducha,
tak i žena se spojuje s mužem v blaženém lůžku.*

Jan Bok (1569 Wětošow–1621 Uherský Brod)

po žakovských letech v Drážďanech a Jihlavě studoval ve Frankfurtu nad Odrou a Wittenbergu. Od císaře Rudolfa II. obdržel titul *poeta laureatus caesareus*. Byl rektorem školy v Prešově a později v Košicích. Zde se angažoval ve sporech o svobodu vyznání mezi císařem a uherskými evangelíky a jako vyslanec protihabsburského vzbouřence sedmihradského knížete Štěpána Bocskaye putoval do Německa, kde byl zajat, v Praze vězněn a mučen (1606–1610). Z vězení se mu podařilo utéct a vrátit se do Košic. Umírá jako knihovník dalšího protihabsburského sedmihradského knížete Gabriela Bethlena, který pomáhal odporu českých stavů. Napsal mnoho básní latinsky a německy. V Košicích předtím působil chotěbuzský rodák a přítel Caspara Peukera Jacobus Janus (1530–1583).

In temulentos poetas

*Est unum id vitium cantoribus atque poetis,
Quod vinosa canant carmina, si qua canant,
Inficias nec eo, quod oporteat esse canentis
Humidulos: at aquas ex Helicone bibant.
Immo hinc ebrietas cantoribus atque poetis
Ni fuant, ut faciant, carmina nulla placent.*

(1599)

Opilým básníkům

*Jediným nešvarem chlubí se pěvci a básníci:
Ve všech svých písních jen vinný mok opěvují.
Netrap se tím, že zpívají vlhkými hrdly:
Jen ať se napijí z pramene Helikonu!
Odtud je opilost pěvců a básníků,
vždyť písně strážlivých nikdo neposlouchá.*

Pozn.: *Helikón* – hora poezie a múz

Caspar Janitius (1550 Budyšín–1597 Budyšín)

studoval teologii ve Wittenbergu, poté působil jako učitel v Budyšíně, vedl školu v Lubáni, Žitavě, Kamenci a Drážďanech. Jako přívrženec Melanchtona perzekuován. Do své smrti ještě učil na budyšínské škole. Báseň *Prosópon scholae* je satirou tepající strasti učitelského stavu.

Πρόσωπον scholae

*Illa ego, quam proavi magnificere verendi,
Usibus humanis quod bona multa darem:
Illa ego, quam proavis spernit corruptior aetas,
Et sinit in vili vix latuisse loco:
Illa ego, nunc paucis aegre suffulta patronis
Sum SCHOLA, qua constant curia, templa, domus.*

(...)

(1576)

Tvář školy

*Jsem ta, již předkové ctihodní velebili,
že pro lidský užitek mnoho dobrého jsem dala:
Jsem ta, již zkažený odmítá čas
a sotva ji nechá skrýt se v ubohém koutě.
Jsem ta, již chabí ochránci živí almužnami:
Jsem škola, žlab pro radnici, kostel i dům.*

(...)

Jubilejním 50. svazkem knihovny Serbska poezija se staly *Basnje humanistow* (LND 2004, z obálky přetiskujeme Peucerův obraz). Jde o vynikající publikaci, která představuje latinsky píšící autory Jana Raka, Caspara Peukera, Caspara Janitia a Jana Boka. Lužickému, potažmo slovanskému čtenáři jejich texty prostředkují Kito Lorenc, Měto Pernak a Měrćin Salowski, tedy osoby z nejpovolanějších, v obou variantách lužické srbštiny. Každý slovanský literární sorabista by si měl knihu pořídit a jako vzorek mu může sloužit naše ukázka ve volném překladu **Vladislava Knolla** anebo český překlad Jakuba Žytka zveřejněný v almanachu **Plav 2006/6**. Snad jeden postřeh, doboví básníci jsou plnohodnotnou součástí tehdejší německé i české literatury a málokterému dalšímu autorovi se podařilo uspět ve velkém světě nebo spíše: pozdější literatura dlouho plnila záchranou funkci a těžko to můžeme dávat za vinu jen lužickosrbským vlastencům. Po smrti Jana Boka, básníka a vězně císaře Rudolfa II., už není místo pro vzdělance a kosmopolity, přichází třicetiletá válka, vylidnění Lužice a nová kolonizace. Odmyslíme-li onen srbský prvek, zbude nám malá skupina autorů, jako je Hadam Bohuchwal Šerach, Jan Pětr Jordan, Jurij Bržan a Kito Lorenc. To je zvláštní.

Radek Čermák

NOVINY

Z DOMOVA

Mimořádná **schůze předsednictva SPL** se konala dne 4. 3. 2009 v Lužickém semináři. Za nástupkyni dosavadního knihovníka Richarda Bígla byla jednomyslně zvolena Kristýna Hlavatá. Za dosavadního archiváře Petra Kaletu taktéž jednomyslně Pavel Bek. Přítomní se dohodli, že klíče a kód od zabezpečovacího zařízení bude mít předseda, místopředseda, vedoucí redaktor ČLV, knihovník a archivář. Dále se probírala obnova nábytkového vybavení.

Na zasedání 29. 3. se projednávala oslava návratu SPL do Lužického semináře (proběhne 13. června, vedle Lužických Srbů budou zváni všichni přátelé Lužice, podrobnější informace přinese červnový Věstník) a jubilea Jakuba Barta-Čišinského (7. listopadu).

mima, peka, R-l

H. Härtel, J. Bartoň, P. Kaleta, R. Bígl, D. Lenk, K. Hlavatá, P. Bek, K. Poláčková 4. března před Lužickým seminářem. Foto M. Malec

Z HORNÍ LUŽICE

(SN 4. 3.) Soudní spor mezi lužickosrbským studentem wo-jerecké školy a jeho někdejší učitelkou o **údajném hanobení Lužických Srbů** (o sporu informoval Česko-lužický věstník v letošním lednovém čísle) měl dohru u soudu vyšší instance. Ani v odvolacím řízení se otci postiženého studenta nepodařilo soudní senát přesvědčit o učitelčině vině; soud opět shledal naplnění zákonných znaků skutkové podstaty úmyslného hanobení národa neprokázaným.

(SN 10. 3.) **Lužickosrbské muzeum v Budyšíně** připravilo dočasou výstavu „Velikonoce u Lužických Srbů – Křížáci“. Byly zde vystaveny vzácné koňské postroje, fraky, cylindry, zpěvníky, korouhve, fotografie a jiné dokumenty týkající se lužickosrbského fenoménu křížáckých jízd. K nejstarším exponátům patří korouhve radworské a bačonské jízd z 19. století. Návštěvníci si zde také mohli prohlédnout obrázek kulowských křížáků z lipského časopisu *Illustrierte Zeitung* z roku 1867, který představuje nejstarší vyobrazení tohoto velikonočního zvyku. Mezi vystavenými podobenkami je i fotografie saského premiéra Stanislawa Tilicha v roli křížáka. Autorkou výstavy je pracovnice budyšínského Lužickosrbského muzea Andrea Pawlikowa.

(SN 11. 3., 13. 3. a 2. 4.) V Budyšíně se uskutečnilo březnové zasedání **Rady pro lužickosrbské záležitosti v Sasku**. Sezení řešilo především otázky vzdělávání v lužické srbštině na všech úrovních škol. Nedávno zvýšené příspěvky na lužickosrbské vzdělávání v mateřských školách komentovala předsedkyně Rady Marja Michałkova: „Dohlížíme na důsledné a efektivní využití těchto prostředků na jazykovou podporu v lužickosrbských skupinách programu *Witaj*. Zpívání lužickosrbských písniček je nedostatečné, důležitá je koncepce a její konkrétní realizace“.

O několik týdnů později se konalo další zasedání Rady, jehož se zúčastnila také předsedkyně Lužickosrbského školského spol-

ku Ludmila Budarjowa, předseda Domowiny Jan Nuk i političtí představitelé Saska včetně ministryně pro vědu a umění Evy-Marie Stange (SPD). Hovořilo se především o problémech Ústavu sorabistiky Lipské univerzity, kterému chybějí pedagogové. Tento ústav je jedinou vzdělávací institucí, která připravuje budoucí učitele lužickosrbských škol. Ministryně přislíbila uplatnit svůj vliv na univerzitu v přidělení potřebných finančních prostředků na mzdy nových zaměstnanců. Členové rady se poté zavázali, že budou aktivněji agitovat mládež k vysokoškolskému studiu sorabistiky v Lipsku. Toto rozhodnutí Rady přivítal saský ministr školství Roland Wöller (CDU), který mimo jiné prohlásil, že všechny základní školy v Lužici mají zaručenu perspektivu, jelikož se žádná z nich již nebude rušit.

Tentýž ministr na březnovém zasedání saského sněmu v Drážďanech však prohlásil, že není důvod vzít zpět rozhodnutí o zrušení středních škol (náš druhý stupeň základní školy) v Pančicích-Kukowě a Chrósčicích. Přezkoumání rozhodnutí navrhuje v saském sněmu Levice. Lužickosrbský poslanec této politické strany Hajko Kozel na zasedání hovořil o problému odlivu někdejších studentů zrušených lužickosrbských škol do německých školských zařízení. Návrh Levice byl v následném hlasování odmítnut.

(SN 30. 3.) Dvacátého osmého března se v Chrósčicích uskutečnila **14. valná hromada Domowiny**. Akce se tedy konala na stejném místě, kde došlo těsně po skončení druhé světové války k obnově této zastřešující organizace Lužických Srbů. Zasedání se mimo jiných zúčastnil i saský ministerský předseda Stanislaw Tilich (CDU) a poslanci saského a braniborského parlamentu i spolkového sněmu. Premiér Tilich ve své zdravotní zduřaznil, že lužickosrbská kultura je stále živá, a že má nadějnou budoucnost. Prohlásil, že je povinností státu podporovat Lužické Srby a připomněl, že Sasko zvýšilo svůj podíl na financování Nadace lužickosrbského národa o 400.000 € ročně. Tím, že i Braniborsko zvýšilo svůj roční příspěvek o 200.000 €, splnily oba státy požadavek spolkové vlády, která své dotace navýšila o stejnou částku. Předseda Domowiny Jan Nuk ve svém projevu vyzdvihl úspěchy aktivit, které vedou k zachování a rozvoje lužické srbštiny. Zdůraznil především výborné zkušenosti s jazykovým vzdělávacím projektem Witaj, v rámci něhož se v současné době vychovává 965 dětí v mateřských školách v Horní i Dolní Lužici. Jan Nuk také zopakoval, že domowinská župa Dolní Lužice nadále podporuje veškeré aktivity namířené proti dalšímu rozšiřování hnědouhelných povrchových dolů v Lužici a s nimi spojenému přesídlování obyvatelstva.

Letošní valná hromada měla především za úkol zvolit předsedu a další funkcionáře Domowiny. Na funkci předsedy však do valné hromady nebyl postaven žádný kandidát. Jménem Svazu lužickosrbských umělců, Lužickosrbského školského spolku a Matice lužickosrbské navrhl Benedikt Dyrlich znovu Jana Nuka jako kandidáta na následující dva roky, ve kterých by se měly uskutečnit potřebné reformy a strukturální změny Domowiny. Nejdůležitější složkou transformace by měla být změna postavení voleného předsedy. Tato funkce byla totiž dosud čestná, kdy byl předseda Domowiny materiálně odkázán pouze na finanční příjmy mimo svou funkci. Podle nových pravidel, by již měl být předseda na ostatních příjmech nezávislý. Jan Nuk kandidaturu přijal a byl zvolen počtem 148 hlasů ze 160. Místopředsedy byli následně zvoleni Zala Cyžowa z Chrósčic a Pětš Petrik z Chotěbuzi. Kromě toho bylo zvoleno 27 členů předsednictva a členové smírčího a kontrolního výboru.

Delegace Společnosti přátel Lužice na valnou hromadu Domowiny byla složena z předsedy Petra Kalety a člena předsednictva Davida Lenka. Petr Kaleta v krátkém projevu informoval přítomné o skutečnosti, že se SPL po delší době navrátila do části prostor někdejšího Lužického semináře na Malé Straně v Praze. Zmínil také několik novinek z vydavatelské činnosti SPL, zejména

na vydání sborníku Stoletý most mezi Prahou a Budyšínem, přípravu edice historických map Lužice a práci na modernizaci internetových stránek Společnosti.

Celá valná hromada byla připravena s velkou pečlivostí. Organizátoři bedlivě střežili dodržení časového harmonogramu, součástí zasedání byla živá videoprojekce a lužické srbštiny neznalí účastníci i novináři mohli využít luxusu v podobě simultánního tlumočení jednání do němčiny. Příští valná hromada Domowiny se uskuteční v roce 2011.

Sluchátka s německým překladem využívali i někteří členové z Dolní Lužice. Foto D. Lenk

(SN 3. 4.) Intendant budyšínského Německo-lužickosrbského národního divadla Lutz Hillmann a ředitel Nadace lužickosrbského národa Marko Suchy kritizovali předložené návrhy na **fúzi budyšínského divadla** s divadly ve Zhořelci a Žitavě. Argumentovali především obavou, že v novém velkém divadle se velmi snadno utopí lužickosrbský element, a také výhradami k dosud nepropracované koncepci sloučení.

(SN 7. 4.) Okresní **budyšínská organizace CDU** (Křesťansko-demokratická unie) postavila do letošních komunálních voleb do městských a obecních zastupitelstev 650 kandidátů, z toho 350 nestraníků. Mezi kandidáty je i jedenáct Lužických Srbů; devět z nich se bude ucházet o místa v obecní radě Ralbicy-Róžant.

(SN 8. 4.) Podle sociologického průzkumu **Budyšínské turistické společnosti** hraje dvojjazyčný charakter Budyšína a jeho okolí pouze podřadnou roli v povědomí většiny turistů. Pouhá čtyři procenta dotázaných odpovědělo, že se zajímá o Lužické Srby, jejich kulturu a tradice. Mnohem větší význam v preferencích návštěvníků má budyšínské staré město a gastronomické fenomény. Tento nepříznivý stav má napravit několik lužickosrbských kulturních akcí, které jsou naplánovány na letošní turistickou sezónu.

Z DOLNÍ LUŽICE

(SN 9. 3 a 3. 4.) Šestého března se v Chotěbuzi z iniciativy předsedy **Svazu lužickosrbských umělců** Benedikta Dyrlicha uskutečnilo setkání vedoucích představitelů lužickosrbských kulturních institucí, županky domowinské župy Dolní Lužice Madlery Norbergowé, předsedy braniborské lužickosrbské rady Haralda Kořcaka, poslankyně braniborského sněmu a členky Nadace lužickosrbského národa Martiny Münch (SPD) a dalších představitelů samosprávy. Na programu jednání byly především otázky optimálního rozvoje a prezentace lužickosrbské kultury v Braniborsku. Lužickosrbské představitelé se shodli na tom, že plánování kulturní politiky dosud brzdí neexistence dohody o financování Nadace lužickosrbského národa. Benedikt Dyrlich zde zopakoval svůj požadavek, aby Nadace financovala projektového manažera Svazu

lužickosrbských umělců, který by se staral o zprostředkování kontaktů s partnery a o administrativní náležitosti Svazu. Intendant Lužickosrbského národního souboru Wolfgang Rögner, spolupracovník Německo-lužickosrbského národního divadla Křesčan Bart a ředitel Lužickosrbského muzea Tomasz Nawka projeví podporu myšlenky těsnějšího zapojení lužickosrbské kultury do celkového kulturního života Braniborska. Martina Münch se na setkání zavázala k prosazování co nejrychlejšího podpisu finanční dohody a přidělení finančních prostředků na mzdu manažera Svazu lužickosrbských umělců. Rada Nadace lužickosrbského národa na zasedání 2. dubna však tento návrh opět zamítla.

ZE SASKA

(SN 12. 3., 13. 3. a 16. 3.) Na výstavním stánku Národního nakladatelství Domowina **Lipského knižního veletrhu** se uskutečnilo slavnostní předání druhého opraveného vydání knihy *Meine Lausitz* jejím autorovi, lužickosrbskému prozaikovi Křesčanu Krawcovi. Nové vydání publikace spisovatelé předala jednatelka

Slovanské národy dnes. Sborník příspěvků stejnojmenného přednáškového cyklu pořádaného FF ZČU. Editorka M. Pešková. Aleš Čeněk, Plzeň 2006, 136 s.

Zřídka kdy vydá česká akademická půda knihu o stavu Slovanstva. Jsou-li navíc mezi probíranými součástmi rovnocenně zastoupeni Lužičané, čtenář snad promine, že na ni upozorníme se zpožděním.

Uchopit stomilionový celek, který už dávno pozbyl většiny jednotných znaků, by bylo nadmíru obtížné. Slovanství je proto ve sborníku pouze kritériem pro popis jednotlivých národů. Sestavitelka zdůvodnila uspořádání universitních přednášek, jež daly základ sborníkovým textům, prostě a srozumitelně: „slovanské národy se dnes pro Čechy mění v národy prakticky neznámé, a to i přes vzájemné historické kontakty či současné společné hranice.“ Ani čtivé a zároveň poučné představení třinácti příbuzných národů není nikterak snadným úkolem. To píše, aby mé výtky byly přijaty konstruktivně. Hned zkraje totiž poznamenávám, že publikace svým názvem slibuje více, než obsahuje.

Vhodně do sborníku zapadá úvodní příspěvek Ladislava Cabaly poutavě proplétajícího minulost s přítomností. Klade si otázku, kdo jsou **Slovinci** a poukazuje na možný přístup občanský a jazykový, přičemž se oba mnohdy směřují (s. 8). Zaráží však tvrzení ze strany 9, že rekatolisace zasáhla Slovinci „daleko silněji, než tomu bylo např. v prostředí českých zemí.“ Pobělohorské obracení se totiž považuje za velmi tvrdé, takže v tomto bodě měl být referent sdílnější. Na s. 12–3 připomíná, že r. 1918 Slovinci vytvořili s dalšími Jihoslovany společný stát, ale o sedmdesát let později byla příbuznost zastíněna jinými sebeidentifikačními znaky: „náboženské cítění, kulturně-civilizační zařazení, politická kultura či gastronomické zvyklosti je řadí mezi západo- či středoevropské národy.“ Podobnou volbu mezi blízkostí civilizační a jazykovou nalézá příspěvatel v českých zemích.

Vydavatelským faux pas bylo naopak zařazení nezázivného příspěvku **chorvatského** velvyslance Viktora Brože, který vyzdvihuje středověké vladaře Trpimira, Tomislava a Petra Svačiće, aniž by se zmínil o dodnes palčivém smetení srbské Krajiny v roce 1995. Proto budí trpký úsměv věta: „Nejvyšší hodnoty ústavního uspořádání jsou svoboda, rovnoprávnost, národnostní rovnoprávnost, mír, sociální spravedlnost, uctívání lidských práv“ (s. 28). Korunu všemu nasazuje fakt, že před touto nepatřičnou přednáškou je otištěno pojednání Martina Ehla, který – jistě v dobré víře – podrobuje nemilosrdné kritice **Srby**: „v Srbsku neproběhl očistný demytizující proces (v českých zemích se ve vztahu k historii ode-

nakladatelství Weronika Žurowa. Na knižním veletrhu v Lipsku vystoupila v rámci tradičního seriálu autorských čtení také lužickosrbská básnířka Róža Domašcyna.

Letošní ročník lipských knižních veletrhů zaznamenal výrazný nárůst návštěvnosti. Více zájemců než v uplynulých letech navštívilo také stánek Národního nakladatelství Domowina. Zejména němečtí studenti a školáci zde shromažďovali informace o Lužických Srbech; největší poptávka však byla po knihách s tematikou Krabata.

(SN 6. 4.) Čtvrtého dubna se v saském sněmu konala konference o **klimatických změnách**. Odborníci na fóru mimo jiné konstatovali, že v Lužici nyní zaznamenáváme pouhou pětinu srážek ve srovnání se situací před padesáti lety. Tento neblahý jev, který výrazně pocítují lužičtí zemědělci, se má v budoucnu dále stupňovat. Na konferenci se také hovořilo o možnostech využití tepla vznikajícího při výrobě elektřiny k vytápění domácností.

Zprávy ze Serbských novin podal Petr Ch. Kalina

hrál například ve formě bojů o pravost rukopisů královédvorského a zelenohorského), takže klíčová role růstala mytologii dodnes. Proto lze číst v Srbsku tony knih o spiknutí CIA či o obětování srbského národa“ (s. 16–7).

Se starým **bulharským** a mladým **makedonským** národem čtenáře seznamuje Přemysl Rosůlek. Druhý žije nejen ve stejnojmenné republice: „Při sčítání lidu v Bulharsku v roce 1946 se přes 70 % obyvatel pirinské Makedonie považovalo za Makedonce. Ještě v roce 1956 se k makedonskému národu hlásilo 179 tisíc obyvatel“ Vlivem asimilační politiky komunistického Bulharska klesl tento počet na 8 750 (r. 1965) a pět tisíc (r. 2001, s. 33–4). Příkladem makedonských nepravostí je zase novodobé vydání Bulharských národních písní obrocenců Miladinových pod názvem Makedonské národní písně (s. 35). Podle dohody premiérů z roku 1999 „se obě země zřikají všech teritoriálních požadavků ve vzájemných vztazích. Bulharsko dále uznává de facto makedonský jazyk (na území Makedonie), avšak pouze za podmínky, že Makedonie nebude hájit zájmy makedonské menšiny v Bulharsku“ (s. 37).

Na **Ukrajíně** se liší mentalita „západních (dříve pod vlivem Rakousko-Uherska) a východních (pod vlivem Ruska) oblastí. Zatímco západní část země (včetně Kyjeva) je spíše proevropská, východní (s historickým hlavním městem Charkovem) spíše proruská“, zpravují na s. 48 Nikolaj Demjančuk a Michaela Pešková, vysvětlující o stránku dřív: „V období stalinismu byla prosazována mohutná rusifikace Ukrajiny se všemi neblahými důsledky“. Slušelo by se však připomenout i tehdejší oficiální politiku ukrajinisace. Namísto výroku, že název Ukrajina je „pro každého Ukrajince svatý“ (s. 46), bych uvítal informaci o tom, jak se vláda vypořádává s požadavky Rusínů, zvláště když jim a Bosňákům sborník nedopřál samostatných kapitol.

Alexandre Datii se úvodem své stati věnované **Bělorusům** zamýšlí nad schopnostmi a ochotou vystěhovat se: „Narozdíl od Poláků a Ukrajinců jsou Češi a Bělorusové vesměs spíše toho názoru, že šťastný život se dá vybudovat i v rámci rodné země. Nelze to vysvětlit jenom jakousi zvláštní úrovní vlastenectví a národní hrdosti, ale i jistou setrvačností, pasivitou a fatalismem.“ Pisatel odsuzuje diktátora Aliaksandra Lukašenkua; vyvstává však otázka, zda nepodléhá propagandě jeho soupeřů, když bez uvedení zdroje oznamuje: „ve vězení v Bělorusku se nachází 8 až 10 tisíc nepohodlných manažerů jak státního, tak soukromého sektoru“ (s. 66).

Tradiční válečnou **ruskou** kolonizaci haní Jaromír Štětina, přitakává tvrzení Michala Sokolova, novináře ruské redakce Rádía Svoboda: „V Rusku bude dobře, až to bude země mezi Rostovem, Smolenskem a Jaroslaví.“ Štětina se ptá, „jak Rusku pomoci, aby ustálo historický rozpad, který ho očekává. Evropa bude mu-

set podat Rusku pomocnou ruku a k tomu musíme napomoci my všichni“ (s. 72–3). Pane senátore, hodláte-li s týmž zápalom přispívat k mírové dekolonizaci indiánských území, pak smekám před vaším idealismem.

O minulosti **Lužických Srbů** důkladně poučuje Petr Kaleta, jenž závěrem svého článku realisticky upozorňuje, že „kulturní a vědecká práce zůstala téměř výhradně v rukou několika desítek Hornolužických Srbů z katolické oblasti“. Je ale škoda, že líčení popřevratového vývoje omezil na pouhou půlstranu, takže chybí např. zmínka o *Domowině*. Zajímavé dějiny **Kašubů** podal Dariusz Szymikowski. Oba autoři zajisté vycházeli z předpokladu, že klíčem k pochopení dneška je poznání minulosti. S tím lze jen souhlasit. Avšak pod titulem Slované *dnes* bych čekal především popis přítomnosti doprovázený až v druhé řadě osvětujícími historickými exkursemi.

Roman Baron upozorňuje, že „mezi léty 1993 až 2002 došlo v Polsku k velkému nárůstu sympatií vůči Čechům, kteří v tomto ohledu dokonce předčili Maďary – tradičně považované za přátele Poláků“ (s. 98). Po námětě **polském** následují **Slováci**. Ačkoli Helena Nosková pojednává toliko o jejich menšině v ČR, nahra-

zuje tento nedostatek řadou zajímavostí: např. v roce 1947 měl západočeský Aš ze tří čtvrtin slovenské obyvatelstvo a v nejdeckém závodě Kovolís se dělníci dokonce dělili na *vychodniarov* a *západniarov* (s. 113). Mezi slavné **Čechy** počítá Ruslan Zelenskij Žida Franze Kafku a Slováka Alexandra Dubčeka (s. 132); patrně se domnívá, že k národní příslušnosti stačí společný pobyt a jazyková znalost. Ukrajincův příspěvek je místy i vtipný: „V Čechách je zvykem zouvat se před vchodem do bytu, což do jisté míry připomíná posvátnou atmosféru mešity anebo čínský zvyk uctívání domácnosti hostitele“ (s. 133).

Chyb není ve sborníku mnoho. Trpné přičestí *přesídlování* (s. 92) a přídavné jméno slovesné *pronásledování* (s. 100) se přidáním čárky změnila v substantiva; polský *Piotr* se opakovaně jeví v podobě *Pilte* (s. 99); Strakonického dudáka nenapsal Tyl v roce 1947 (s. 130), nýbrž o sto let dříve.

Bylo by záhodno, aby Západočeská universita za nějaký čas projekt zopakovala a díky nabytým zkušenostem shromáždila práce důsledně odpovídající sborníkovému názvu.

Richard Bígl

ČIMA BERNDA PYTKA PITTKUNINGSE

Jaden zeń w Praze w lěse 2008

Pšijašel jo mě wulicował, až jo był z żeńskej na jaden zeń w Praze. Za njogo běšo město cełe nowe a jomu jo se wulět wjelgin spodobał. Naraz jo mě do myśli pšišło, až mam hyšći sedym stow kronow. Z tymi by mogł wukšušić česke gospodarstwo. Mimo togo njejsom dundał někak styri lěta pšez Pragu.

Potakem som skazał jězdnicu a rano 23. požnjeńca som jěl za tunje pjenjeze z busom firmy *Reiseclub Cottbus* ze stolice Dolneje Łužyce do českeje stolice.

Wjednica jězby jo w busu wulicowała, až Drježdžany su ředne město a Sakska jo měła a ma wjele znatych wunamakarjow. Božko jo na mjena tych zabyła. Wo Čechach jo znała niži pšes statistiskich faktow a až se Česka republika derje goži za dowol.

Pšed hotelom w Letňanach stej dolěžlej Jan a Libuša do busa. Wobej stej bylejš našej wjednika po měsće. Napšešiw hoteloju jo mě nowa stacija za metro positiwnje nadpadnuła. Ta ma futuristiski stil. W Nimskej twarje take chromy pak kaž fabrikowu halu, pak kaž grod.

W busu jo Jan nam mjazy drugim wulicował, až su žywe w starem žělu Pragi jano hyšći 40.000 luži. Dwě gožinje pozdžej jo mě switało, cogodla.

Ale nejpjerwej wježenje na Hradčany. Wšuzi gosći, drogowarje a turisty. Rozdžěl jo jasny: Gosći su lubje witane, drogowarje kšě wšo wizeš a su zajmowane, turisty kšě pšecej malsnje dalej.

Ten zeń su se turisty pokazali ako europejske šulske ředownje młodostnych abo ako amerikańske wuměńkarje. Gaž njejsu se šiskotali pšez město, su młode sejželi pola McDonalda, stare pola Starbucks Coffee Shopa. Někotare su pili teke piwo, na droze, ale za blidom. Česku řec njejo nichten wot nich wuměł, razka slowcko. Na Hradčanach som měł takí zašišć teke wot pšedawarkow. Na moje česke pšańanje su wotegronili jenželski. W měsće tomu tak njejo bylo. Ale za gožinu njejsom měł wěcej lušt za Libušu goniš (wona jo woženjona) a som se porał sam do Starego Města. Nejpjerwej som se dał do mojogo nejlubšego gosćenca ze starego casa, *Bohemia*, na Václavskem naměšće. Ale ten restaurant ma něnto pšedmě *China*. Togodla se mě tam njekšěło a som dundał dalej po měsće.

Atrakcija togo dnja běšo młody pšosař, kenž jo sejžěl pšed cerkwju swětego Františka z Assisi. Jogo su turisty wotmolowali. Pšosarja, nic Františka. Ten slědny jo ga južo por lět wumřě-

ty. Młody pšosař pak bužo hyšći wjele lět žywy. Jomu su chyta-li wěcej pjenjez do gjarńca ako młoga hungorska wumjeńkarka dostanjo za tyžen. Gercy na Karlowem mosće su pominali za swoju cejdeju 25,- €. To jo teke zajmawe. Gaž ja se spominam za moje cejdeji 10,- €, maju mě cesto za njedostojnego a krađu kapitalistiskego a kšě ze mnu wikowaš, aby ponižyl swoje płašizny. Płašizny mojich cejdejkow. Možno, až znaju jano wejsańsku chudobu.

Som kšěł se bje ako dopomnjeńku CD Martina Maxa kupiš. Jogo spiwy znaju ze Serbskego rozgłosa w Budyšinje. We tšich pšedawarnjach su jogo znali, ale jano pši metrowej staciji Mústek su měli jogo cejdeji. Globalizacija jo pšibliženje kulturow.

Praga ako taka wuglěda na nejwjetšych drogach kaž dwojnik Düsseldorfa z Měšćańskim grodom w Barlinju. Do wocowu bije: banki, H&M, C&A, Nokia atd. Globalizacija jo wjelerakosć.

Až su žywe w starem měsće jano hyšći 40.000 luži, njejo žeden žiw. Wižim restaurant, restaurant, restaurant, Bohemia Crystal, restaurant, restaurant, souvenirs (Matrjoška a jeje ruska swojžba), restaurant, restaurant, restaurant, pšedawarnje pyšnjeńkow (rubinowe a jantarjowe rješazy a pjeršćenki), restaurant, Bohemia Crystal, restaurant, souvenirs, restaurant, pšedawarnje pyšnjeńkow... Namakaš wěcej jantarjow w českej stolicy ako pši Baltiskem morju. Joli njejsy kelńarka abo pogluchy, njamožoš turistiski zogol wutraš.

Pšedawarnje žywidłow su tak ředke ako w centrumje Chošebuzy. Globalizacija jo pšiměrjenje žyweńskich wobstojnosćow.

Zboka turistiskego nawala som namakał za mnjo winarnju, žož som se najěł bramboračkow a napił morawskego wina. Take něco mam za gluku!

Wotpođnja som se sporał na lož. Kapitan jo cakał na našu dolnołužysku kupku turistow z kofejom a tykańcom a južo smy dožywili Pragu z Wołtawy. Cołnowanje w Błotach abo ložnistwo w Barlinju na Sprjewi to njejo. Ale, hejnak tam, jo na loži wšykno nimski wopisane, samo puš k nuznikoju. Se wě, mineralka pšaši 50,- Kč, njedocakuju českich gosćow.

Po ložnistwje smy se dali na domojdrogu. Duce jo mě sada do myśli pšišła, kotaruž běch slyšał raz w Šwicarskej: „Turist znicy to, což pyta.“ Za mnjo pšaši to teke za Pragu. Předny raz njejsom był w Praze ako gosć pšijašelow abo ako namakař swojoraznosćow města, ale ako turist mjazy turistami. Božko jo zgubiła Praga pši tom za mnjo swoj powabk, lěcrownož ceły zeń slyńco swěšašo.

Jindřich Hoření z Prahy navrhuje: *Do seznamu Světového dědictví UNESCO jsou zařazovány nejen hmotné památky – například architektonické –, nýbrž i výtvořiny nehmotné – viz např. problematiku jihomoravského tance verbuňk. Horní Lužice má takovou nehmotnou památku světového významu – jsou to jízdy křížáků na velikonoční neděli – jízdy, které vnášejí ráj do země i do lidu již několik staletí. Doporučuji našim lužickosrbským přátelům, aby zahájili proces, na jehož konci by bylo zapsání do seznamu.*

Protože bydlím na Liberecku a nemám možnost navštěvovat osobně přednášky a různá shromáždění SPL, snažím se organizovat z vlastní iniciativy různé akce, jimiž chci přispět k bohatší činnosti naší organizace. Dovolte, abych uvedl alespoň několik údajů o svých soukromých aktivitách, žádá nás **František Vydra**.

V březnu 2008 jsem se spolu s přítelem Lubomírem Jarošem vydal do okolí Mišně, projeli jsme okresním městem Lommatsch (středisko Glomačů) a u vesnice Strauchitz jsme našli místo, kde stávalo staroslovanské hradiště Gana, kde došlo v době našeho sv. Václava (kolem r. 930) ke krvavé bitvě, v níž Glomačové podlehli francké přesile. Čtyři dni nepřátelé pálili a vraždili. O této události jsem mnohokrát četl a slyšel, ale v těch místech jsem byl poprvé.

Na konci května jsem byl s manželkou v Chróscicích na slavnosti Božího těla. Já sám jsem byl svědkem této podívané potřeťi, manželka ji viděla poprvé. Odnáším si pokaždé dojem, jako bych byl na jiném světě... Všude vlály modro-červeno-bílé národní vlajky, kostel byl naprosto plný (mnozí věřící si s sebou přinesli skládací stoličku), uchvatný byl průvod družiček v krojích s košíčky plnými květů, celkem se zúčastnilo asi 1800 lidí z farnosti. (Zajímavost: tamní farář Clemens Hrjehor je náruživý letec-amatér a dost často krouží nad celou Horní Lužicí.)

Dr. Jaroš je literárně činný. Kromě lyrické poezie a krátkých povídek z českého prostředí napsal také historickou povídku *Miliduchova smrt*, která má 65 stran a je určena dětem a mládeži. Na jeho žádost jsem text přeložil do hornolužické srbštiny. Jsem si vědom, že se tam nepochybně vyskytly stylistické chyby, které může opravit pouze rodilý Srb. Proto jsme požádali p. Jurije Šeraka, který byl po mnoho let korektorem v redakci Srbských novin. Byl již pořízen také německý překlad a ilustrace. Veškeré finanční náklady hradí autor povídky. Je to ojedinělý pokus, kdy vlastně čeští sympatizanti mají v úmyslu obohatit lužickosrbskou literaturu pro mládež publikací, která by měla posílit jejich vlastenecké slovanské cítění.

F. Vydra uspořádal též poznávací zájezdy, besedu a výstavu. Budeme rádi, když organizátoři takových podniků pobídnou jejich účastníky, aby Věstníku sdělili své dojmy.

Jsem dlouholetým členem SPL (již asi 40 let), ať se postupně sympatizanti jmenovali jakkoli, píše nám **František Truxa**

z Jablonce nad Nisou, přikládá kopie svých článků z Haló novin, Křesťanského sociálu, Slovanské vzájemnosti a Svědomí o příkročích saské a spolkové vlády vůči Srbům. *Je mi již 70 let, ale snažím se pomáhat, jak to jde. Hlavně perem.* Pisatel se jako praktikující katolík zamýšlí nad lednovým týdnem modliteb za jednotu křesťanů: *Byl bych nesmírně rád, kdyby toto úsilí bylo úspěšné zejména v současném sobeckém a konzumním světě, který se stále více vzdaluje Bohu, lidské solidaritě a podkopává společensky nezbytný systém plné rodiny.* Dále se dotýká palčivých otázek mezinárodní politiky, jakož i památky Jakuba Barta, Mikławše a Aloise Andrických.

Gymnasiální profesor dějepisu a ruského jazyka **Jan Tomíček** z Hořic v Podkrkonoší sděluje: *V roce 2006 jsme díky Mětu Worakovi z Lubína navázali kontakt s Dolnosrbským gymnáziem v Chošebuzu. Nejprve v dubnu byly u nás dvě lužické kantorky Dietlind Luedtkowa a Lorena Neumannowa. Potom byla delegace našich pěti učitelů na tři dny (ředitel školy J. Lindauer, zástupkyně ředitele, já a dvě další kantorky) v Chotěbuzi. Zde jsem se také poprvé sešel s Mětem Worakem. A tentýž rok týden před vánocemi jsem jel s kolegyní a 15 studenty na první výměnný pobyt do Chotěbuzi. Měli jsme zajímavé společné programy: zpěv koled a vánočních písní v češtině, němčině a dolnolužické srbštině, vaření tradičních vánočních jídel našich i lužických včetně stáčení našich hořických trubiček atd. V dubnu 2007 přijelo opět 15 lužických dětí s učitelkami Lorenou a Dietlind k nám do Hořic. Děti, tak jako my v Lužici, chodily do jednotlivých tříd se svými českými kolegy a odpoledne vyráběly keramiku, lezly na horolezecké stěně a měly orientační závod po Hořicích. Navštívily také Hradec Králové a na závěr měly táborák. Další výměnná akce byla návštěva lužických studentů u nás v říjnu 2008. Naši studenti o tom napsali na http://www.ghorice.cz/akce0809_06.php – čtyři články doplněny několika fotografiemi.*

Vloni jsem jel s královéhradeckou Společností ochránců památek na dvoudenní zájezd na velikonoční sobotu a neděli do Horní Lužice jako neformální průvodce. V sobotu jsme navštívili Budyšín (procházka po městě, muzeum, Wjelbik atd.) a po přenocování v Čechách jsme ráno navštívili srbskou bohoslužbu v Chróscicích a potom jsme sledovali velikonoční průvody (v Pančicích atd.). Všem účastníkům se to líbilo a mnozí si brali adresu a kontakt na SPL, takže se možná poté stali i členy. Pro velký zájem by tato Společnost chtěla letos uspořádat další zájezd do Lužice, a to v červnu na svátek Božího těla.

V druhé půli letošního března jsem měl v Hořicích přednášku o velikonočních u Lužických Srbů – ekumenický projekt několika místních křesťanských církví. Účast byla dobrá, asi 45 lidí.

Na velikonoční neděli jsem byl v Lužici se zájezdem CK Hoška tour, celkem asi 44 účastníků z Hradce Králové, Hořic, Lázní Bělohradu, Semil a Liberce.

Ba, prožili jsme jara vlahá i jara bolestná. V r. 1945 v časném jaru umírali ženy i muži (jako poslední oběti nacistické krutosti) v pochodech smrti, v žalářích i na frontách. V ČSR válka začala i skončila. Poslední přestřelky dozněly. Skauti pražského 11. roverského kmene narychlo zformovali motorizovaný prapor, jenž byl výrazem nadšení a lásky k bratrské Lužici. Táhl do boje, aby podpořil zápas Lužických Srbů. Cílem bylo osvobodit a obsadit Budyšín. Vztahy roverů-skautů i junaček-skautek k Lužici byly podníceny a rozvíjeny již v době míru mezi válkami. Byl to ing. Vladimír Goll, jenž přinášel první informace. Později (po válce) to byly styky s rodinou Měrcínkovou, Pětřovou (pozdější ředitel lužickosrbské pedagogické školy) i s Janem Cyžem a v Praze s prof. Frintou a Krječmarem.

Óda na jaro

(K wopomnjeću padnjených w běhu wójny
w bojach za swobodu)

Ctibor Vořech

Jaro je sluníčko, teplý vánek a posel nových nadějí. Květy sněženek, bledulek, pak krokusů, forzátií, omamných meruzalek a jabloní i všech stromů ovocných nebo okrasných potěší srdce. Poslední u nás jsou akáty, elegičtí pamětníci budování železnic. A jak praví stará píseň „...zapomenu, milá, na bolest“.

Do odbojové Vallovy 11. roverské skupiny přibyli v r. 1938 i dva Lužičtí Srbové-skauti (Hanka Woborec a Włodzimierz Lac), dále Němci-antifašisté, skauti z Prahy i z hraničních oblastí (Lied, Zahajský, Leipen a Wachsmann-Voskovcová) a Židé (Polák, Tausyk, Fischl-Fišlová, básníci Štern a Fleischman) – ti všichni (s výjimkou obou básníků) jsou spolu s dalšími 11–12 Čechy zahrnutí do počtu skautů padlých za svobodu. I ostatní členové skupiny prošli hrůzami bojů a vězení (koncentráků).

Prapor měl ovšem skoro polovinu neskautů, nadšenců, kteří bojovali s nacizmem. Výstroj (uniformy, přilby, ženijní nářadí aj.) i výzbroj (pušky, střelivo, granáty, pancéřové pěsti a miny) vyfasovali vojáci ve Štefánikových kasárnách na Smíchově. Tam jim bylo přiděleno i několik mladých důstojníků, rotmistřů a poddůstojníků. Podléhali pražskému vojenskému velení a tím se stali příslušníky pravidelné československé armády. Praporu velel Jiří Martínek, skaut 11. roverské skupiny a poručík Národní střelecké gardy (osvědčil se za války ve štábu Inter pro severozápadní Německo v Hanoveru, později byl velitelem protivzdušné obrany ČSR). Skauti prošli vojenským výcvikem už v letech 1938/39 a měli zkušenosti z bojů.auta, motocykly, pistole, kulometry si opatřili sami z válečné kořisti.

Již za Dubou narazili na hlídky ruské a polské armády. Osudový zvrat však nastal za Jestřebím. Tam byl prapor zastaven z rozkazu pražského armádního velení. Bylo to patrně v intencích moudré politiky prezidenta E. Beneše, jenž si zásadně nepřál násilné přičleňování jakéhokoliv území a prosazoval udržet staré hranice ČSR. Výjimkou mohly být jen výsledky legálního mezinárodního jednání. Na tomto místě, pro skupinu tak osudném, byl v červenci 1945, tj. po německé kapitulaci, tedy už v době míru, zákeřně zastřelen Jan Lied, patrně skupinou věrvolfů z Hajdy. Vrah byl dopaden a na Pankráci odsouzen k trestu smrti oběšením. Prapor byl převelen do Mostu, protože tam vznikly nějaké obtíže. Projel tedy Zahrádkami, Úštěkem, Litoměřicemi a Teplícemi na Mostecko. Cestou nenarazil již na žádný odpor a zjednal pak zákonný pořádek republiky v celém okrese Most. Jako kuriozitu uvedu, že posunul staré hranice asi o 10 km do Saska, což ovšem bylo později zrušeno. V samotném městě využil věžeňského tábora, už vybudovaného. Tam soustředil (na udání německých občanů) zbylé pohlaváry, udavače a jiné zločince, včetně asi desítky českých „zlatočopů“.

Připojme k uctění památky padlých vzpomínku na tři z nich, jejichž osudy byly tak tragické. Jan Lied byl Němec narozený v Nizozemí někde poblíž Nimjegen. Otec byl Němec, matka Holanďanka z rodiny českých exulantů. Byl občanem Nizozemí a měl pas ještě svobodného království. Do Prahy přišel asi v r. 1937, aby poznal zemi matčiných „otců“. (Zemí otců nazývají Čechy některé západní evangelické církve, např. americká Unitas fratrum, a hluboce si váží Husa, Chelčického i Komenského).

Jan studoval práva na pražské německé univerzitě. Hovořil dobře česky a pochopitelně německy a nizozemsky. Byl pak „pravou rukou“ majora B. Vally, člena ÚVODu, a dalších ústředí odboje. Lied, jemuž skauti říkali Song, pracoval pak v rozvědce a nosil cenné zprávy z říše, zejména z Drážďan. Při své dokonalé němčině (tak trochu platdojč) se mohl pohybovat po celém Německu velmi nenápadně – vyznal se. Miloval z celé duše Hanku Woborovou, (mluvili spolu německy), po její smrti se snad už nikdy neusmál. Byl vysoký krásný chlap a vždy věrný kamarád.

Hanka Woborec přišla mezi dejvické skauty snad v r. 1938. Mluvila plyně česky, lužickosrbsky a německy. Měla už jen matku, pocházela z Lužice, ale asi byly v ČSR již delší dobu. Obě se živily jako švadleny v dětské konfekci. I Hanka byla modrooká pěkná dívka. Byla v oddíle oblíbena, ale nejrady se někam ztratila se Songem, pokud ovšem byl po ruce, býval často mimo naše území. Přátelila se s Lídou Voskovcovou, ta snad ji občas přizvala na schůzku židovských dívek a hochů, co ještě zbyli v Praze. Chodíval tam prý i básník Jiří Orten. Ten dům v Haštalské ulici se jí stal osudným, tam ji sebrala tajná policie. Už jsme ji nikdy neviděli. Údajně zemřela po „výsleších“. Evidence osob, jako byla Hanka, prý neexistuje. Nebo skauti se o ní nikdy nedozvěděli.

V oddíle byl další Lužický Srb Włodzimierz Lac (to je lužickosrbsky vesta). Pro jeho zálibu v italštině (prý miloval nějakou Italku) jsme mu říkali z legrace „Pančotovekjo“ (Panciotto vecchio) – tj. Stará vesta. Jeho skautské jméno však bylo Lutyk nebo též Luty (pouhý, zbytečný), byl v tom vzdor i stesk jeho lidu. Lacův otec, lužickosrbského původu, pracoval prý v textilce ve Šluknově. Lutyk, stejně jako Song, zahynul v době míru. On byl první, Lied poslední. V době míru, ještě před válkou, byl zastřelen zezadu, zákeřně (tj. ten hrdinský styl nacistů) na stráž u nádraží v Chebu. (Tam byli skauti roveři v září 1938 nasazeni v jednotce Stráž obrany Svobody.) Jeho tělo se podařilo odvézt a pochovat na hřbitově v Jiříkově (u Filipova). Oba byli o 2–3 roky starší než ostatní roveři.

A tak je zase jaro, zase stojíme na silnici jako tenkrát. Je teplo, kraj dýchá, mlčí a usmívá se jako mladičká dívka. Rackové krouží nad novozámeckým jezerem. A nám starým táhnou duši vzpomínky na mladé lásky, radostné a cudné. I na něžné vztahy těch, kteří už dávno nejsou mezi námi. A oni v tom větříčku nám šeptají: „Nebuďte smutní, to nás tíží, bolí. Pohleďte na louky, lesy, kameny a obláčky. Hle, první motýl - a trnky kvetou“. Naši nadějí jsou mladí, snad budou lepší než my, nejsou zatíženi minulostí. Ani my se nemusíme stydět. Žili jsme svou dobu, splnili své úkoly. Jen duši nám táhnou slova básníka Benedikta Dyrlicha *Wodaj nam naše hrěchi / Wšě hołe słowa / Z klětki a w spowědnym stole / Smy zaprajili*.

ZÁPISNÍK

Nakladatelství Domowina se opět zúčastní tradičního veletrhu Svět knihy, který se bude přes počínající rekonstrukci Průmyslového paláce konat 14.–17. května opět na holešovickém

výstavišti. LND zve na pátek 15. května 17.00 h do Komorního sálu v pravém křídle (balkon vlevo), kde bude číst Jěwa-Marja Čornakec v lužické srbštině a češtině (Mezisvěty).

PEN klub zve na sobotu 16. května 12.30 h do stánku L 824 (levé křídlo), kde bude Milan Hrabal číst z antologie lužickosrbské poezie.

Česko-lužický věstník vydává Společnost přátel Lužice, náměstí Jana Palacha 2, 116 38 Praha 1-Josefov, www.luzice.cz, za **finanční podpory ministerstva kultury ČR** ročně v osmi číslech a dvou dvoučíslech v nákladu 300 výtisků. Cena 20 Kč. **Redakce:** vedoucí Richard Bígl, Zelenohorská 506/17, 181 00 Praha 8-Bohnice, biegl@email.cz, tel. 723 598 953; zástupce Petr Kalina, vestnik@luzice.cz; Zuzana Bláhová, Radek Čermák, Josef Šaur, Jan Zdichynec. **Předplatné** na rok 2008: ČR 200 Kč, zahraničí 20 € (hotově 15 €) bankovním převodem na účet ČSOB (Poštovní spořitelny) 181757044/0300. Objednávky a stížnosti na nezasílání: Klára Poláčková, Pionýrů 310/5, 289 23 Milovice, polackova.klara@seznam.cz, tel. 607 588 684. Redakce se neztotožňuje vždy s názory a slohem autorů. Za pravdivost odpovídá autor.

MK ČR E 6880. ISSN 1212-0790.